

Posudek oponenta bakalářské práce Natálie Podolcové: Vzdělávání sluchově postižených žáků z pohledu učitele

Tématem této práce je posoudit situaci učitelů ve škole pro sluchově postižené děti. Práce, jak je běžné, se dělí na část teoretickou, jež má necelých dvacet stran, a část výzkumnou, jež má 25 stran. Seznam literatury obsahuje 15 položek, z toho jedna cizojazyčná. Text je doplněn přílohou s doslovně přepsaným jedním rozhovorem.

Autorka začíná uvedením do problematiky sluchového postižení. Po stručném výčtu typů sluchových ztrát, etiologii a klasifikaci vad přechází ke vzdělávání sluchově postižených. Vysvětluje historické kořeny a princip dvou základních výukových metod, metoda orální (tzv. německá škola) a výuka prostřednictvím znakového jazyka (tzv. francouzská škola). V nejtěžších případech lze použít tzv. totální komunikaci, která se ale z podstaty věci nedrží přísně žádného pravidla, nýbrž využívá všechny účinné možnosti. Orální metoda výuky se na více než sto let stala dominující, a to nejen u nás. Trend vzdělávání ve znakovém jazyce přichází až na sklonku tisíciletí, v Čechách je jeho nástup uzákoněn ve školském zákoně v roce 2004. Situace souvisí se změnou chápání jazyka jako základu pro rozvoj myšlení, což je samozřejmě úkol pro školu a učitele. V kapitole s názvem Učitelská profese se autorka zabývá dvěma články z publikace Stát se učitelem. Štech mluví o učitelství ve spektru od úzké specializace a technologizace k volnému didaktickému umění s důrazem na učitelství, kterým by obzvláště měli disponovat učitelé postižených dětí. Článek o tzv. commitmentu M. Kučery přináší poznatek, že studenti speciální pedagogiky očekávají ve svém povolání pevnější vazbu mezi učitelem a žákem, což jim zajišťuje menší rozkolísanost mezi investicí do výuky a jejím návratem, funguje jako prevence vyhoření a navíc dá se mluvit i o tzv. obohacení se.

Malý kvalitativní výzkum, byl proveden v blíže neurčené pražské škole pro sluchově postižené děti a mládež se šesti respondentkami, učitelkami prvního stupně. Byly provedeny strukturované rozhovory v délce okolo 45 minut, v rozhovorech bylo využito sedm okruhů otázek. Rozhovory přinesly odpovědi na: 1. jaké impulzy vedly učitelky k rozhodnutí stát se učitelkou sluchově postižených dětí, 2. jak se učitelky cítí být profesionálně vybaveny a vzdělány, 3. zjišťování reality ve škole: počet dětí, náplň výuky, individuální plány, příprava na vyučování, 4. způsob komunikace, který učitelé s žáky používají, 5. jak funguje spolupráce učitelů, rodičů a dalších zaměstnanců školy a nakonec 6. pracovní podmínky a klima školy.

Hodnocení :

- Odhaduji, že vedoucí této bakalářské práce dr. Bittnerová pomohla autorce nalézt nosný motiv, tedy články Štecha a Kučery, které mohly poskytnout odraz k výzkumu, pomocí nichž by se dala vysledovat platnost charakteristik učitele speciálního pedagoga. Avšak tento hezký nápad zůstal podle mého názoru

zcela nevyužit. V závěrečném shrnutí je sice o tom malá zmínka, nicméně prizma výzkumnice zůstalo jakoby těmito články nedotčené.

- Pomocníkem kvalitativního výzkumu je tzv. triangulace, o které autorka píše. Říká, že pro triangulaci posloužily studované dokumenty, v tomto případě školní vzdělávací program a školní řád. O využití těchto dokumentů je v textu zmínka několikrát, ale více se čtenář o dokumentech nedozví, natož nějaká komparace, jak by si to triangulace vyžadovala. V dané podobě má výzkum spíše charakter ankety, pojem kvalitativní výzkum je v tomto případě nadnesený. Analýza se omezuje jen na úroveň konstatování jevů, výsledky se ale nevztahují k nějaké hypotéze nebo teorii.

- Poměrně zajímavý jev, o kterém je zmínka ve 2. kapitole, je formování skupiny Neslyšících, která se konvenčně píše s velkým písmenem (N). Podobně jako emigranti v cizí zemi, tak i Neslyšící drží pohromadě na základě společného jazyka, ve kterém si mezi sebou rozumí. Když už se autorka o tom zmiňuje i v rozhovorech s respondentkami, tak myslím, že je nutné ověřit, zda a jak tato skupina v Čechách existuje. Je totiž podezření, že tento sociologický jev byl definován v období rozmachu okolo přijetí zákona o znakovém jazyce, ale dále se jeho existence už jen traduje. Každopádně bych očekávala větší prostor pro popis této skutečnosti, přestože není hlavním tématem práce. V žádném případě ale nejde o etnickou skupinu Neslyšících, jak je uvedeno na str. 10, ale jen o subkulturu.

- Větší než jednovětvý rozsah bych očekávala u tématu „vivisekce“ (a vysvětlení proč je použito toto slovo) na příkladu kochleárních implantátů. V bakalářské práci nejde jen o to vypsát informace, ale jde hlavně o to, zaujmout k problematice kritické stanovisko nebo ji zařadit do vědeckých souvislostí tak, aby byla její věrohodnost obhájena, nebo naopak vyvrácena.

- Pravidlo doslovného přepisu mluveného jazyka by mělo být bráno s určitou rezervou. Když se ve výpovědích vyskytnou věty, jako například: *„Jo spíš nějaké chráněné dílny nebo prostě nějaká taková ta, nevím no, nevím, těžký....Vono opravdu u těchle dětí...jak co de“*, čtenář si smysl věty sice domyslí, ale pokud je na podobné jazykové úrovni větší procento výpovědí, výsledek je přinejmenším nehezky.

- Na str. 18 je chybně uvedeno, že obor surdopedie se studoval v šedesátých letech na FF UK. Správné je v osmdesátých letech na PedF UK.

- Autorka se přiznává k tomu, že čeština není její mateřským jazykem, kterým je slovenština. Kdyby se nepřiznala, skoro bych to nepoznala, neboť čeština této práce je výborná. Zarazilo mě pouze slovo impulzy (ve větě Impulzy učitelů sluchově postižených žáků...). V českém textu by bylo mnohem vhodnější slovo motivace. Je špatně zvolen ekvivalent při překládání, nebo je to vůbec špatně volené slovo?

Přes tyto výhrady jsou víceméně splněny hlavní požadavky na bakalářskou práci, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji známkou 3.